

แบบจำลองรายงานห้องสมุดและสารนิเทศสำหรับสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

นางสาว เจทยา มีลาภ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-633-239-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LIBRARY AND INFORMATION NETWORK MODEL
FOR RAJAMANGALA INSTITUTE OF TECHNOLOGY

Miss Chettaya Meelarp

A Thesis Submitted in Partial Rulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Library Science
Graduate School
Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-633-239-2

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

เจตญา มีลาก : แบบจำลองข่ายงานห้องสมุดและสารนิเทศสำหรับสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
(LIBRARY AND INFORMATION NETWORK MODEL FOR RAJAMANGALA INSTITUTE
OF TECHNOLOGY) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.นงลักษณ์ ไหมหน่ายกิจ, 292 หน้า.

ISBN 974-633-239-2

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดของผู้บริหารและบรรณารักษ์เกี่ยวกับข่ายงานห้องสมุดและสารนิเทศ สร้างแบบจำลองข่ายงานห้องสมุดและสารนิเทศสำหรับสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และประเมินผลแบบจำลองข่ายงานห้องสมุดและสารนิเทศที่สร้างขึ้น วิธีวิจัยที่ใช้คือ การวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ประชากรคือผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับงานห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 65 คน และบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 31 คน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 31 แห่ง มีความพร้อมที่จะสร้างข่ายงานห้องสมุดและสารนิเทศ ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของข่ายงานห้องสมุดและสารนิเทศว่าจะทำให้สถาบันฯ สามารถเชื่อมโยงการใช้ข้อมูลร่วมกับข่ายงานอื่น ๆ ได้ ผู้บริหารและบรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าข่ายงานฯ ควรมีเป้าหมายเพื่อสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกับข่ายงานอื่น ๆ ได้ และมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลทางวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ ของสถาบัน บรรณารักษ์ประเมินผลแบบจำลองข่ายงานห้องสมุดและสารนิเทศสำหรับสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลว่าควรใช้โครงสร้างข่ายงานแบบผสมผสาน โดยแบ่งกลุ่มห้องสมุดตามสาขาวิชาหลักของคณะ/วิทยาเขต เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ห้องสมุดกลุ่มสาขาวิชาเกษตร กลุ่มที่ 2 ห้องสมุดกลุ่มสาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม และกลุ่มที่ 3 ห้องสมุดกลุ่มสาขาวิชาการบริหาร ดนตรี ศิลปกรรม ศึกษาศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ โดยในแต่ละกลุ่มพิจารณาเลือกห้องสมุดที่มีความพร้อมที่สุด เป็นศูนย์กลางในโครงสร้างข่ายงานรูปดาว ในขณะที่เดียวกันศูนย์กลางของแต่ละกลุ่มสามารถติดต่อเชื่อมโยงกันได้

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์

สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C410402 : MAJOR LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

KEY WORD: LIBRARY NETWORK / INFORMATION NETWORK

CHETTAYA MEELARP : LIBRARY AND INFORMATION NETWORK MODEL FOR RAJAMANGALA INSTITUTE OF TECHNOLOGY. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. NONGLAK MINAIKIT, Ph.D., 292 pp. ISBN 974-633-239-2

The purposes of this thesis are : 1) to study the administrators and librarians' viewpoints concerning the library and information network for Rajamangala Institute of Technology (RIT) ; 2) to devise a library and information network model of RIT ; and 3) to evaluate this network model. A research was done through a questionnaire survey. The population consist of sixty-five administrators and thirty-one librarians.

Research results can be summarized as follows : thirty-one RIT libraries are ready to join the library and information network. Most administrators think that the library and information network can help RIT to link and share information with other networks. According to the administrators and librarians' viewpoints the goal of the RIT network is to exchange information among other networks and the main objective is to be the educational center of the institute. For the network model evaluation, it is shown that the network structure should be composite. The libraries should be formed into three groups according to the fields of study : 1) Agriculture ; 2) Industry ; 3) Business Administration, Home Economics, Fine Arts, Education and Humanities. In each group, a potential library should be chosen to be the center for other libraries like a star network. In the meantime each library center can be linked with each other.

ภาควิชา.....บรรณารักษศาสตร์

ลายมือชื่อนิติต.....

สาขาวิชา.....บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา.....2538

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....-

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นงลักษณ์ ไหมหน่ายกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ศจี จันทวิมล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประยงค์ศรี พัฒนกิจจำรูญ และ อาจารย์ กฤติยา อັถถากร ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้ ทำให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้บริหารสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลที่เกี่ยวข้องกับงานห้องสมุดและบรรณารักษ์ทุกท่าน ที่กรุณาให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณ ดร. ประจักษ์ พุ่มวิเศษ ที่กรุณาให้ข้อมูลประกอบการวิจัย และขอขอบคุณ คุณวัลลภา ปัญญาวงศ์ คุณสุมลทิพย์ เลิศเกียรติกุล และ พันตรีหญิงพัชรพร เปรมสมิทธิ์ ที่กรุณาเอื้อเฟื้อหาข้อมูลต่าง ๆ ให้กับผู้วิจัย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ เพื่อนร่วมรุ่น รุ่นพี่ รุ่นน้อง ที่ศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ตลอดจนเพื่อนที่ธรรมศาสตร์ และเพื่อนร่วมงาน ที่กรุณาให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้

ท้ายที่สุด ขอขอบพระคุณบิดาอย่างสูง ที่ให้กำลังใจและให้ความอนุเคราะห์ตรวจทานต้นฉบับ ขอขอบพระคุณมารดาอย่างสูงสุด ผู้ให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณพี่ น้อง ญาติ ที่ช่วยเร่งให้ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยจนลุล่วง รวมทั้งขอขอบคุณ คุณสมชาย กิจเกิดแสง ผู้สนับสนุน ให้กำลังใจและให้ความอนุเคราะห์ในการทำสำเนาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนครบถ้วน

นางสาวเจษฎา มีลาภ

สารบัญ

		หน้า
	บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
	บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
	กิตติกรรมประกาศ.....	ค
	สารบัญตาราง.....	ณ
	สารบัญภาพประกอบ.....	ญ
บทที่		
1	บทนำ.....	1
	ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
	แนวเหตุผลของการวิจัย.....	6
	ขอบเขตการวิจัย.....	6
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	6
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
	คำอธิบายศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	8
2	ปริทัศน์วรรณกรรม.....	9
	รายงานห้องสมุดและสารนิเทศ.....	9
	ความหมาย.....	9
	วัตถุประสงค์.....	13
	โครงสร้าง.....	14
	ประเภทของรายงานห้องสมุดและสารนิเทศ.....	21
	หน้าที่ของรายงานห้องสมุดและสารนิเทศ.....	22
	รายงานห้องสมุดและสารนิเทศของสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ... ..	25
	รายงานห้องสมุดและสารนิเทศของสถาบันการศึกษาในประเทศไทย... ..	31

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2	ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ.....	31
	ระบบสารนิเทศทางวิชาการแห่งชาติ.....	34
	โครงการจัดตั้งข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค...	38
	ข่ายงานห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....	39
	โครงการพัฒนาระบบห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนกลาง.....	40
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.....	50
	ประวัติสังเขป.....	50
	วัตถุประสงค์.....	53
	การจัดการศึกษา.....	53
	การบริหารงาน.....	53
	จำนวนนักศึกษา และบุคลากร.....	55
	การดำเนินงานห้องสมุด.....	55
	กิจกรรมที่ห้องสมุดร่วมมือกันปฏิบัติ.....	55
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
	ประชากร.....	63
	ขั้นตอนการวิจัย.....	70
4	การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย.....	76
	ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
	ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยี-	
	ราชมงคล.....	79
	การจัดการศึกษาในคณะ/วิทยาเขต.....	79
	การบริหารงานห้องสมุด.....	80
	ระบบการจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารนิเทศ..	82

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	จำนวนทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด.....	82
	สื่อสิ่งพิมพ์.....	82
	สื่อโสตทัศน.....	83
	การประเมินทรัพยากรสารสนเทศ.....	86
	จำนวนอุปกรณ์ในห้องสมุด.....	104
	การใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด.....	106
	ซอฟต์แวร์สำเร็จรูปที่ใช้ในงานห้องสมุด... ..	106
	ฐานข้อมูลในห้องสมุด.....	108
	บุคลากรห้องสมุด จำแนกตามตำแหน่ง.....	109
	บุคลากรห้องสมุดที่มีความรู้ทางคอมพิวเตอร์	112
	งบประมาณของห้องสมุด.....	113
	การจัดทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างห้องสมุด.	115
ตอนที่ 2	ความคิดเห็นเกี่ยวกับช่างงานห้องสมุดและ-	
	สารสนเทศสำหรับสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล	
	ความสำคัญของช่างงานห้องสมุด.....	117
	นโยบาย.....	122
	เป้าหมาย.....	124
	วัตถุประสงค์.....	128
	โครงสร้าง.....	132
	หน้าที่.....	135
	กิจกรรม.....	139
	การลำดับงานในกิจกรรม.....	162
	วิธีการติดต่อสื่อสาร.....	163
	บุคลากรผู้บริหาร และ/หรือผู้ปฏิบัติงาน... ..	165
	งบประมาณ.....	175

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	ส่วนที่ 2 แบบจำลองข่ายงานห้องสมุดและสารนิเทศสำหรับ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.....	180
	ความสำคัญ.....	180
	นโยบาย.....	180
	เป้าหมาย.....	181
	วัตถุประสงค์.....	181
	โครงสร้าง.....	182
	หน้าที่.....	183
	กิจกรรม.....	183
	การลำดับงานในกิจกรรม.....	184
	วิธีการติดต่อสื่อสารระหว่างห้องสมุด.....	184
	บุคลากรผู้บริหาร และ/หรือปฏิบัติงานในข่ายงานฯ... งบประมาณ.....	184 185
	ส่วนที่ 3 การประเมินผลแบบจำลองข่ายงานห้องสมุดและ- สารนิเทศสำหรับสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.....	186
	ความสำคัญ.....	186
	นโยบาย.....	189
	เป้าหมาย.....	190
	วัตถุประสงค์.....	191
	โครงสร้าง.....	192
	หน้าที่.....	192
	กิจกรรม.....	194
	การลำดับงานในกิจกรรม.....	200
	วิธีการติดต่อสื่อสารระหว่างห้องสมุด.....	201
	บุคลากรผู้บริหาร และ/หรือปฏิบัติงานในข่ายงานฯ... งบประมาณ.....	202 202

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	งบประมาณ.....	207
5	สรุปและอภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	208
	สรุปและอภิปรายผลการวิจัย.....	210
	การประยุกต์ผลการวิจัย ไปปฏิบัติ.....	225
	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไปในอนาคต.....	226
	รายการอ้างอิง.....	227
ภาคผนวก		
	ภาคผนวก ก. แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร.....	236
	ภาคผนวก ข. แบบสอบถามสำหรับบรรณารักษ์.....	251
	ภาคผนวก ค. แบบประเมินผลแบบจำลองข่ายงานห้องสมุดและ- สารนิเทศ สำหรับสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.....	273
	ภาคผนวก ง. รหัสย่อห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.....	284
	ภาคผนวก จ. โครงสร้างการลงรายการบรรณานุกรมในแผ่นงาน (worksheet).....	289
	ประวัติผู้เขียน.....	292

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรจำแนกรายละเอียดตามประเภทของประชากร.....	64
2	จำนวนประชากรที่ได้รับแบบสอบถามกลับคืน.....	78
3	จำนวนห้องสมุดจำแนกตามกลุ่มระดับการศึกษา.....	79
4	ฝ่ายที่ห้องสมุดสังกัด.....	80
5	ระบบการจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารนิเทศ.....	82
6	จำนวนทรัพยากรสารนิเทศ.....	86
7	การประเมินทรัพยากรสารนิเทศของบรรณารักษ์ จำแนกตามสาขาวิชา	103
8	จำนวนอุปกรณ์ในห้องสมุด.....	107
9	การใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุด.....	108
10	ซอฟต์แวร์สำเร็จรูปที่ใช้ในงานห้องสมุด.....	109
11	ฐานข้อมูลในห้องสมุด.....	110
12	บุคลากรห้องสมุด จำแนกตามตำแหน่ง.....	113
13	บุคลากรห้องสมุดที่มีความรู้ทางคอมพิวเตอร์.....	114
14	งบประมาณของห้องสมุด.....	115
15	การจัดทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างห้องสมุด.....	118
16	ความสำคัญของหน่วยงานห้องสมุดและสารนิเทศต่อสถาบันเทคโนโลยี- ราชวมงคล.....	121
17	นโยบายของหน่วยงานห้องสมุดและสารนิเทศต่อสถาบันเทคโนโลยี- ราชวมงคล.....	124
18	เป้าหมายของหน่วยงานห้องสมุดและสารนิเทศ.....	128
19	วัตถุประสงค์ของหน่วยงานห้องสมุดและสารนิเทศ.....	132
20	โครงสร้างของหน่วยงานห้องสมุดและสารนิเทศ.....	135
21	หน้าที่ของหน่วยงานห้องสมุดและสารนิเทศ.....	139
22	กิจกรรมในหน่วยงานห้องสมุดและสารนิเทศ.....	142

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
	22.1 กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด.....	146
	22.2 กิจกรรมการจัดหมู่และทำรายการ.....	150
	22.3 กิจกรรมการยืมระหว่างห้องสมุด.....	154
	22.4 กิจกรรมการให้บริการร่วมกัน.....	158
	22.5 กิจกรรมการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับช่างงานฯ ให้กับบุคลากร ห้องสมุด.....	162
23	ลำดับงาน ในกิจกรรม.....	165
24	วิธีการติดต่อสื่อสารระหว่างห้องสมุด.....	167
25	บุคลากรผู้บริหาร และ/หรือปฏิบัติงานในช่างงาน.....	169
	25.1 คณะกรรมการอำนวยการ.....	171
	25.2 คณะกรรมการดำเนินงาน.....	173
	25.3 คณะกรรมการเฉพาะกิจ.....	175
	25.4 คณะกรรมการที่ปรึกษา.....	177
26	งบประมาณของช่างงานห้องสมุดและสารนิเทศ.....	179
27	ประเมินผลความสำคัญของช่างงานห้องสมุดและสารนิเทศต่อสถาบัน- เทคโนโลยีราชมงคล.....	187
28	ประเมินผลนโยบายช่างงานห้องสมุดและสารนิเทศ.....	189
29	ประเมินผลเป้าหมายของช่างงานห้องสมุดและสารนิเทศ.....	190
30	ประเมินผลวัตถุประสงค์ของช่างงานห้องสมุดและสารนิเทศ.....	191
31	ประเมินผลหน้าที่ของช่างงานห้องสมุดและสารนิเทศ.....	193
32	ประเมินผลกิจกรรมในช่างงานห้องสมุดและสารนิเทศ.....	194
	32.1 ประเมินผลงานในกิจกรรมการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับ ช่างงานฯ ให้กับบุคลากรห้องสมุด.....	195
	32.2 ประเมินผลงานในกิจกรรมการจัดหมู่และทำรายการ.....	196
	32.3 ประเมินผลงานในกิจกรรมการให้บริการร่วมกัน.....	197

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
	32.4 ประเมินผลงานในกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด.....	198
	32.5 ประเมินผลงานในกิจกรรมการยืมระหว่างห้องสมุด.....	199
33	ประเมินผลลำดับงานในกิจกรรม.....	200
34	ประเมินผลวิธีการติดต่อสื่อสารในหน่วยงานห้องสมุดและสารนิเทศ....	201
35	ประเมินผลบุคลากรที่บริหาร และ/หรือปฏิบัติงานในหน่วยงานห้องสมุด และสารนิเทศ.....	202
	35.1 ประเมินผลบุคลากรในคณะกรรมการดำเนินงาน.....	203
	35.2 ประเมินผลบุคลากรในคณะกรรมการอำนวยการ.....	204
	35.3 ประเมินผลบุคลากรในคณะกรรมการเฉพาะกิจ.....	205
	35.4 ประเมินผลบุคลากรในคณะกรรมการที่ปรึกษา.....	206
36	ประเมินผลงบประมาณที่ใช้ในหน่วยงานห้องสมุดและสารนิเทศ.....	207

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
1	ช่างานระบบสารนิเทศแห่งชาติ.....	36
2	แผนภูมิโครงสร้างระบบสารนิเทศแห่งชาติ.....	37
3	ระบบเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนกลางระยะที่ 1.....	43
4	ระบบเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนกลางระยะที่ 2.....	45
5	การเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนกลาง.....	46
6	สถานที่ตั้งหน่วยงานวิทยาเขตฯ ในสังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล..	52
7	แผนภูมิการบริหารสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.....	54
8	แผนภูมิขั้นตอนการทำงานของช่างานสารนิเทศ ห้องสมุดสถาบัน เทคโนโลยีราชมงคล : ด้านวารสาร.....	61